

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2026
1-сон

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026 yil, 1-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008 yil 31 dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.

O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017 y., 239/5-sonli qarori bilan e‘tirof etilgan

Tahririyat a‘zolari:

Mas‘ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardaev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardaeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
H.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay‘ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay‘ati raisi o‘rinbosari:

M.Q.Pardayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Tahrir hay‘ati a‘zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Pardayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

H.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

MUNDARIJA:

NAZARIYA VA METODOLOGIYA	
Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев, Озода Мамаюнусова Пардаева Янги Ўзбекистоннинг бойлиги инсон ресурслари билан ўлчанади	5
Сарвар Аюбовна Исхакова Ўзбекистонда хизматлар соҳасини модернизация ва диверсификация қилишнинг асосий йўналишлари	13
Anvar Nematovich Xoliqulov Servis sifati tushunchasining nazariy talqini	18
Зухриддин Санжар ўғли Рашидов Корхона самарадорлигини оширишни меҳнат ресурслари ҳаракати билан боғланишининг ўзига хос хусусиятлари	21
Mexrangiz Axtam qizi Mullayeva Xizmat ko‘rsatish sohasida faoliyat yurituvchi korxonalarni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning ustuvor yo‘nalishlari	25
SANOAT VA QISHLOQ XO‘JALIGI	
Фарида Абдухалимовна Ахмеджанова Роль эстетических показателей тканей в формировании потребительских и эксплуатационных свойств изделий	31
Рузбой Нормакматов, Акрам Гафуров, Баҳора Тўлқинова В ₁ - витамин (тиамин): ва унинг инсон соғлигини сақлашдаги аҳамияти	34
Junaydillo Sadiyevich Fayziyev Atrof-muhitga chiqarilayotgan sut zardobi tarkibidagi zardob oqsillari miqdorini kamaytirish texnologiyasi	37
Ro‘ziboy Normaxmatov, Zakirjon Erkinovich Mamarasulov, Ravshan Pirmatov Askorbin kislotasi (C vitamini) va uning ahamiyati	41
TADBIRKORLIK, MEHNAT, BANDLIK VA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISH	
Феруз Нематуллаевич Абилов Худудларда камбағалликни қисқартиришнинг инновацион йўналишлари	44
XIZMAT KO‘RSATISH VA SERVIS	
Обид Мамаюнусович Пардаев Коммунал хизматларни ривожлантиришнинг маъмурий-бошқарув ва инфратузилмавий институтционал асосларини такомиллаштириш	50
Акмал Алимжонович Салимов Ривожланган мамлакатларнинг олий таълим хизматлари сифатини ошириш тажрибаларидан Ўзбекистонда фойдаланиш имкониятлари	56
Firuz Kurbanovna Achilova Mintaqada xizmatlar sektorining rivojlanishining zamonaviy modellari	61
Нажмиддин Раҳматуллаевич Абдувоҳидов Хизмат кўрсатиш соҳасида сохта иқтисодиётнинг айрим кўринишлари ва уни бартараф этишнинг амалий йўналишлари	66
Xusnora Dilmurod qizi Umarova Orolbo‘yi mintaqasida xizmat ko‘rsatish sohasini innovatsion boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	71
Jahongir Aktamovich Haydarov Logistikada transport xizmatlari raqobatbardoshligini baholashning kompleks yondashuvlari	75

<p>Х.Умарова</p> <p>Совершенствование организационно-экономических механизмов инновационного управления сферой обслуживания в Приаральском регионе</p> <p>Аннотация. В данной научной статье проводится глубокий анализ вопросов инновационного управления сферой услуг в районе Приаралья, одном из экологически наиболее сложных регионов Узбекистана, в частности в Республике Каракалпакстан и Хорезмской области. В исследовании оцениваются текущее состояние сектора услуг в регионе, тенденции его развития и эффективность существующих организационно-экономических механизмов.</p> <p>Ключевые слова: регион Приаралья, сфера услуг, инновационное управление, организационно-экономический механизм, кластер, цифровая экономика, территориальное развитие.</p>	<p>Kh.Umarova</p> <p>Improving the organizational and economic mechanisms of innovative management in the service sector in the Aral Sea region</p> <p>Abstract. This scientific article provides an in-depth analysis of the issues of innovative management in the service sector in the Aral Sea region, one of the most ecologically challenging areas of Uzbekistan, particularly in the Republic of Karakalpakstan and the Khorezm region. The study evaluates the current state of the service sector in the region, development trends, and the effectiveness of existing organizational and economic mechanisms.</p> <p>Keywords: Aral Sea region, service sector, innovative management, organizational and economic mechanism, clusters, digital economy, regional development.</p>
---	--

Jahongir Aktamovich Haydarov – SamISI, Real iqtisodiyot kafedrasi dotsenti v.b., PhD

**LOGISTIKADA TRANSPORT XIZMATLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI
BAHOLASHNING KOMPLEKS YONDASHUVLARI**

<p>Annotatsiya. Ushbu maqolada avtotransport xizmatlari bozorida raqobatning rivojlanishi va korxonaning raqobatbardoshligini oshirish zahiralari bugungi kunda transport infratuzilmasi va xizmatlarini sotish ishtirokchilari uchun amaliy ahamiyatga ega bo‘lgan dolzarb muammolari yoritilgan. Maqola orqali transport xizmatlari raqobatbardoshligini baholash bo‘yicha ilmiy ishlanmalarni o‘rganish va avtotransport korxonasi raqobatbardoshligi omillarini aniqlashdan iborat.</p> <p>Kalit so‘zlar: avtotransport xizmatlari; sifat; raqobatbardoshlik; mezon; rentabellik; boshqaruv; narx.</p>
--

Kirish. Bozor iqtisodiyoti sharoitida logistika tizimining samarali faoliyat yuritishi transport xizmatlari sifati, tezkorligi va iqtisodiy samaradorligiga bevosita bog‘liqdir. Global integratsiya jarayonlarining jadallashuvi, xalqaro savdo hajmining ortishi, elektron tijoratning rivojlanishi hamda yetkazib berish zanjirlarining murakkablashuvi transport xizmatlariga bo‘lgan talabni sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqdi. Natijada transport xizmatlari nafaqat yuk va yo‘lovchilarni tashish vositasi, balki logistika zanjirining strategik elementi sifatida namoyon bo‘lmoqda. Xususan, transport infratuzilmasini rivojlantirish, logistika zanjirlarini optimallashtirish, multimodal tashuvlarni kengaytirish hamda xizmatlar sifatini xalqaro standartlar darajasiga yetkazish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Ushbu vazifalarning samarali bajarilishi transport xizmatlarini innovatsion rivojlantirishga xizmat qiluvchi iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirishni taqozo etadi. Jumladan, mavjud transport xizmatlari bozori kon‘yunkturasini chuqur iqtisodiy tahlil qilish, hududiy transport-logistika klasterlarini shakllantirish, sohaning institutsional-huquqiy asoslarini mustahkamlash va ilmiy asoslangan boshqaruv mexanizmlarini joriy etish zarurati ortib bormoqda.

Bunday sharoitda transport xizmatlarining raqobatbardoshligini ta‘minlash va uni ilmiy asoslangan mezonlar asosida baholash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, logistika tizimida transport xizmatlari ko‘rsatishning samaradorligi, ishonchliligi, moslashuvchanligi va innovatsion salohiyati raqobat ustunligini shakllantiruvchi asosiy omillar sifatida namoyon bo‘ladi. Shu bois mazkur maqolada logistika tizimida transport xizmatlari raqobatbardoshligini baholashning kompleks yondashuvlari nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Natijada kapitalning avtomobil transporti sohasiga va boshqa tarmoqlar o‘rtasida tezkor migratsiyasi kuzatilmoqda. Avtotransport korxonalarini faoliyatida xizmatlarning amaldagi raqobatbardoshlik darajasi bilan bozor talablarining mos kelmasligi doimiy xavf sifatida namoyon bo‘ladi. Mazkur nomuvofiqlik kritik darajadan oshgan taqdirda, korxonalar tomonidan unga yetarli e‘tibor

berilmasligi biznesning barqarorligi va uzoq muddatli rivojlanish istiqbollari salbiy taʼsir koʻrsatishi mumkin. Bozor talablariga muvofiq ravishda avtotransport xizmatlarining raqobatbardoshligini taʼminlashning eng samarali vositasi boshqaruv tizimini takomillashtirishdir. Boshqaruv bu – biznes maqsadlariga erishish yoʻlida xizmat koʻrsatish obyektiga maqsadli va tizimli taʼsir koʻrsatish jarayonidir. Shu bois, avtomobil transporti xizmatlari raqobatbardoshligini boshqarish tizimida boshqaruv obyektini aniq belgilash, uning tarkibiy elementlari va baholash mezonlarini ilmiy asoslash muhim vazifa hisoblanadi. Mazkur tadqiqot transport xizmatlari koʻrsatish sohasida raqobatbardoshlikni oshirishning nazariy-uslubiy asoslarini takomillashtirish hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilganligi bilan ahamiyatlidir

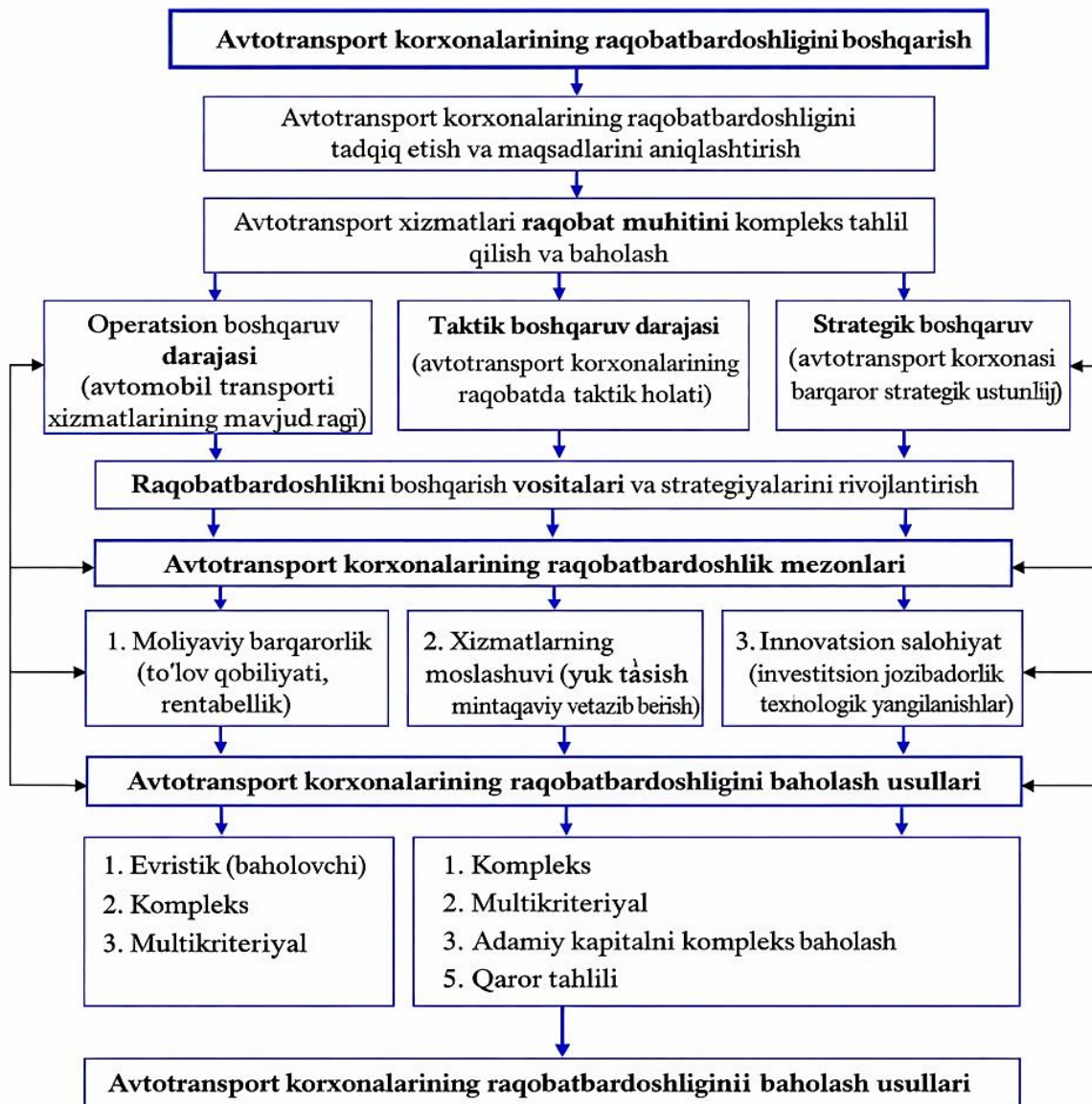
Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Avtomobil transporti xizmatlarining raqobatbardoshligi tushunchasi avtotransport korxonasi tomonidan isteʼmolchiga koʻrsatiladigan xizmatlar xususiyatlarining avtomobil transportining boshqa xoʻjalik yurituvchi subyektlari bilan solishtirganda farqlanishini nazarda tutadi. Avtomobil transporti xizmatlarining raqobatbardoshligini avtomobil transporti xizmatlarining mavjud afzalliklarini nisbiy baholash sifatida koʻrib chiqish mumkin, bu esa ushbu xizmatlar xaridorlarining doimiy oʻsib borayotgan ehtiyojlarini maksimal darajada qondirish imkonini beradi. Avtomobil transporti xizmatlarining raqobatbardoshligi avtomobil transporti xizmatining bozorning maʼlum bir segmentida bir xil maqsaddagi oʻxshash xizmatlar bilan raqobatlasha olish qobiliyatini tavsiflaydi [1].

Raqobat nazariyasining rivojlanishiga koʻplab iqtisodchilar katta hissa qoʻshgan. P.Xaygne fikricha [2] raqobatning asosiy maqsadi mahsulot, ishlar va xizmatlarga boʻlgan real talabni eng yuqori darajada qondirish istagi deb hisoblaydi. Boshqa bir tadqiqotchining fikricha, raqobat - bu juda koʻp sonli raqobatdosh obyektlar faoliyat yuritadigan, ammo ular mustaqil boʻlgan muhitdir [3]. Taniqli iqtisodchilar K.R.Makkonnel, S.L.Bryu, rus olimi N.A.Yankovskiylar [4;5] raqobatni tovar va xizmatlar bozoriga erkin kirishga yordam beruvchi mexanizm deb hisoblaydilar. J. Shumpeterning fikricha, raqobat, avvalo, eskining yangi bilan, yangilik bilan raqobatidir [6].

Koʻpgina ilmiy soha xodimlarining ishlari transport xizmatlarining raqobatbardoshligini boshqarish muammosini hal qilishga bagʻishlangan: I.M.Aksenov, V.L.Dikan, O.N.Krivoruchko, E.N.Sich, N.V.Yakimenko, V.V.Proxorova va boshqalar. Shu bilan birga, ushbu ishlarda obyekt va boshqaruv tizimini asoslash, avtotransport xizmatlarining raqobatbardoshligini baholash va tahlil qilish usullarini takomillashtirish va boshqalar kabi masalalar yetarli darajada koʻrib chiqilmagan. Shunday qilib avtotransport xizmatlari bozoridagi raqobat avtotransport xizmatlari isteʼmolchilari tomonidan ularning ahamiyati, murakkabligi, qoniqishi, samaradorligi, narxi, xavfsizligi va boshqalar boʻyicha birgalikda baholanadigan xizmatlarning narxi va sifati bilan belgilanadi xulosaga kelish mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada transport xizmatlari raqobatbardoshligini baholashda iqtisodchi olimlarining mavzuga bagʻishlangan ilmiy asarlari oʻrganilgan. Tadqiqot metodologiyasi sifatida adabiyotlarning qiyosiy tahlili va farazni asoslash usullaridan foydalanilgan.

Tahlil va natijalar. Logistikada avtomobil transporti xizmatlarining raqobatbardoshligini avtomobil transporti xoʻjalik yurituvchi subyekti (avtotransport korxonasi) xizmat koʻrsatuvchi ishlab chiqaruvchining raqobatbardoshligi bilan bir butun sifatida taqqoslaylik. Avtotransport xizmatlarining raqobatbardoshligiga taʼsir qilishning uzluksiz jarayoni uchun optimal natijalarga erishish uchun raqobatbardoshlikni boshqarish sanʼatini egallash, avtotransport xizmatlarining raqobatbardoshligi boʻyicha tezkor faoliyat, taktika va strategiyani aniq belgilab olish kerak. Avtotransport xizmatlarining raqobatbardoshligini taʼminlash uchun avtotransport korxonasi xizmatlarning raqobatbardoshligini va avtotransport korxonasining raqobatbardoshligini boshqarishning tezkor, taktik va strategik darajalarida raqobatbardoshligini taʼminlash muammolarini hal qilishga majbur. Ushbu maqsadlar uchun biz avtotransport korxonasining raqobatbardoshligini boshqarishning kompleks sxemasini va uning raqobatbardoshligi mezonlarini ishlab chiqamiz (1-rasm). Mezon deganda biror narsani baholash, taʼriflash, tasniflash amalga oshiriladigan belgilar, oʻlchovlar tushuniladi.

1-rasm. Avtotransport korxonasining raqobatbardoshligini boshqarishning kompleks sxemasi va uning raqobatbardoshligi mezonlari¹

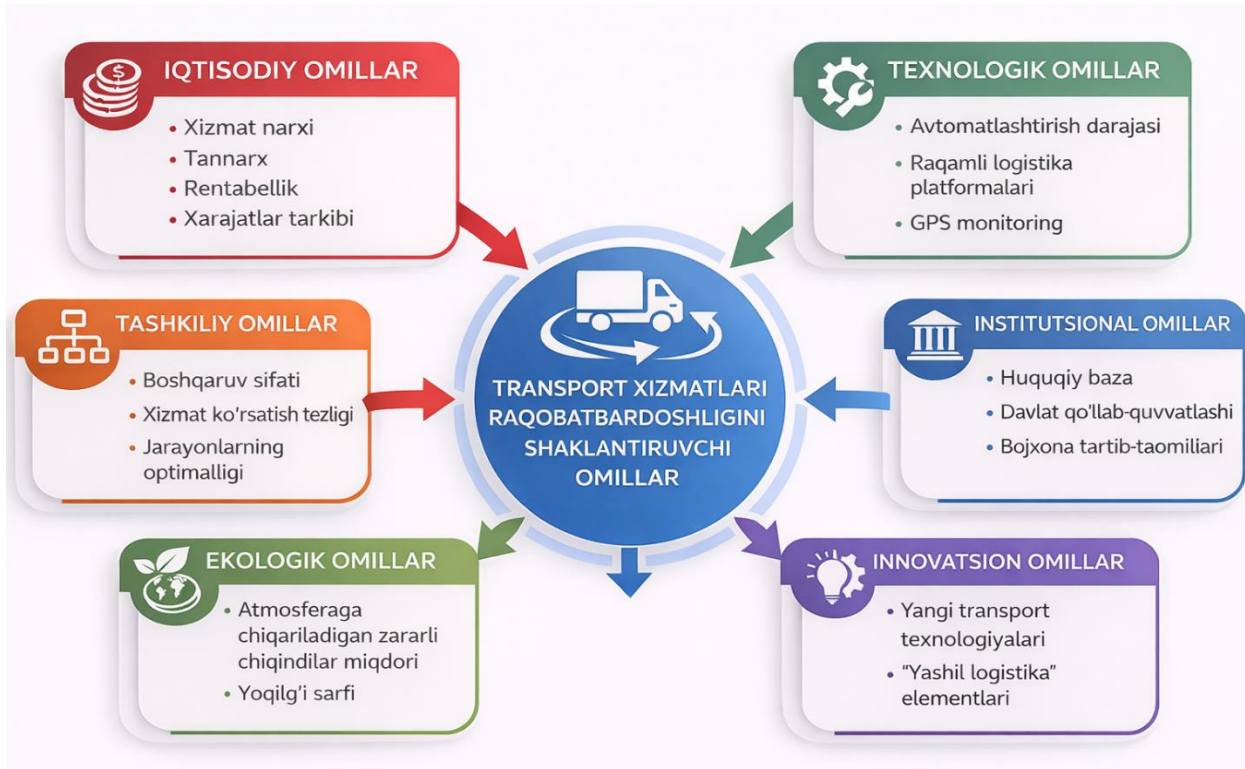
Raqobatbardoshlik - bu subyektning bozor sharoitida o‘z raqobatchilariga nisbatan ustunlikka ega bo‘lish, talabni qondirish hamda barqaror daromad olish qobiliyatidir. Transport xizmatlari kontekstida raqobatbardoshlik xizmatning iste‘molchi ehtiyojlariga mosligi, narx va sifat nisbatining maqbulligi, yetkazib berish tezligi, xavfsizlik darajasi va qo‘shimcha servis imkoniyatlari bilan belgilanadi.

Logistika tizimida transport xizmatlari raqobatbardoshligi ko‘p qirrali iqtisodiy kategoriya bo‘lib, uni baholashda tizimli, jarayonli va multikriterial yondashuvlarni uyg‘unlashtirish maqsadga muvofiqdir. Kompleks baholash modeli transport xizmatlarining iqtisodiy, texnologik, tashkiliy va innovatsion jihatlarini bir butun holda tahlil qilish imkonini beradi.

Transport xizmatlari raqobatbardoshligini shakllantiruvchi omillarni quyidagi guruhlariga ajratish mumkin (2-rasm).

Demak, transport xizmatlari raqobatbardoshligi ko‘p omilli va ko‘p mezonli iqtisodiy kategoriya hisoblanadi. Avtotransport korxonasining raqobatbardoshligini boshqarishning operatsion darajasida biz moliyaviy barqarorlik ko‘rsatkichlarini o‘z ichiga olgan avtotransport xizmatlarining raqobatbardoshligi muammolarini hal qilishni ta‘minlaymiz. Avtotransport korxonasining moliyaviy barqarorligi deganda, uning o‘z va qarz mablag‘lari o‘rtasidagi moliyaviy muvozanat

¹ Muallif ishlanmasi

2-rasm. Transport xizmatlari raqobatbardoshligini shakllantiruvchi omillar¹

shartiga muvofiq to'lov qobiliyati tushuniladi. Yaxshi moliyaviy barqarorlik bilan avtotransport korxonasi to'lovga qodir, ya'ni o'z majburiyatlarini to'lash qobiliyatiga ega.

Avtotransport xizmatlarining raqobatbardoshligini baholashning asosiy uslubiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

- avtotransport xizmatlari raqobatbardoshligining ichki va tashqi omillari majmuasining o'zaro ta'sirini baholashni o'z ichiga olgan tizimli va keng qamrovli;
- avtomobil transporti xizmatlari raqobatbardoshligi omillari o'rtasidagi bog'liqliklarning yaxlitligi, chuqurlashishi va aniqlanishini ta'minlash;
- ishlab chiqarishning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, unga muvofiq baholash tizimi o'ziga xos tarmoq xususiyatlarini aks ettiruvchi ko'rsatkichlarni o'z ichiga olishi va ularning avtomobil transporti xizmatlarining raqobatbardoshligiga ta'sirini hisobga olishi kerak;
- avtotransport xizmatlari bozorining turli segmentlarining xususiyatlarini hisobga olgan holda, ma'lum bir hududda (bozor segmentida) iste'molchilarning ehtiyojlarini eng aniq aniqlash va ularni to'liq qondirish asosida;
- bozor kon'yunkturasi kvazibarqarorligi, bunda har bir aniq daqiqada samarali talab tuzilmasi aniq aniq bo'ladi va avtotransport xizmatlari sifatining individual ko'rsatkichlarining ahamiyati (ahamiyati) bo'yicha iste'molchilarni segmentlarga bo'lish imkonini beradi;
- tizimga kiritilgan ko'rsatkichlar ierarxiyasi, ular umumiydan xususiyygacha tartiblanishi kerak;
- axborot xavfsizligi – tizim ko'rsatkichlarni o'z ichiga olishi kerak, ularning hisobi to'liq, ishonchli va o'z vaqtida olingan ma'lumotlar bilan statistik hisobot bilan ta'minlanishi mumkin;
- uzluksizlik - tizim ko'rsatkichlarining mumkin bo'lgan tuzatishlarini yoki avtomobil transporti xizmatlari yoki atrofdagi raqobat muhiti to'g'risida yangi ma'lumotlar paydo bo'lishi bilan qo'shimcha ko'rsatkichlarni kiritishni hisobga oladi[8].

Tarmoqni raqobatbardosh rivojlantirish maqsadida tegishli indeks va koeffitsientlar qiymatidan kelib chiqib, tarmoq va tarmoq bozorining raqobat muhitining joriy holatini xolis baholash muhim omil hisoblanadi. Raqobatning intensivligi va uning shakllari sanoat bozorining turiga, uning to'yinganlik darajasiga, raqobatdosh firmalarning soni va kuchiga bog'liq.

¹ Nazariy ma'lumotlar asosida muallif ishlantirishi

Shuni ta’kidlash kerakki, bozorning mahsulot chegaralari o’rganish obyekti - avtotransport xizmatlari iste’mol xususiyatlarining taqqoslanishi, ularni ko’rsatish bo’yicha xizmatlarning o’zaro almashinish imkoniyati va xizmatlar bozorida taklif etilayotgan raqobat tamoyillariga asoslanib belgilanishi kerak.

Ushbu muammolarni hal qilish avtotransport xizmatlariga bo’lgan talabni qondirish uchun harakatlanuvchi tarkibni ta’minlash, avtotransport xizmatlari bozorini tahlil qilish, tariflash choralari, shuningdek, avtotransport xizmatlariga bo’lgan ehtiyojni qondirish bilan bog’liq boshqa kechiktirib bo’lmaydigan chora-tadbirlar orqali marketing faoliyati orqali amalga oshirilishi kerak. Avtotransport korxonasi foydasiga avtotransport xizmatlarini ko’rsatish xarajatlarini iqtisodiy tahlil qilish, tashish jarayoni xarajatlarini tahlil qilish va tariflarni qo’llash, shuningdek, yuk va yo’lovchilarni tashish uchun avtomobil transportining harakatlanuvchi tarkibidan oqilona va samarali foydalanishni tashkil etish, tashishning yuqori rentabelligini ta’minlovchi ilg’or texnologiyalardan foydalanish orqali erishiladi. Avtotransport korxonasi ishlab chiqarish darajasidagi raqobatbardoshligi mezonini avtotransport xizmatlari raqobatbardoshligining ajralmas ko’rsatkichidir.

Ko’rib chiqilayotgan omillar avtomobil transporti xizmatlarining raqobatbardoshligini ta’minlaydigan tizimdir. Turli omillarning ahamiyati avtomobil transporti xizmatlari bozori, raqobat darajasi, xizmatlarning hayot aylanishi va boshqa jihatlarga qarab farqlanadi. Shuni ham ta’kidlash kerakki, avtotransport korxonasi raqobatbardoshligining taqdim etilgan omillarining o’zaro ta’sirining sinergik ta’siri mavjud. Avtotransport korxonasi raqobatbardoshligini belgilovchi omillarni aniqlash va tasniflashda muallifning yondashuvi omillarni tahlil qilishda korxonaning faoliyati va raqobatchilar faoliyatidagi kuchli va zaif tomonlarni aniqlash mumkin degan gipotezaga asoslanadi. Bu, bir tomondan, raqobatning eng shiddatli shakllaridan qochishga, ikkinchidan, raqobatchilarning afzalliklari va zaif tomonlaridan foydalanishga imkon beradi. Ushbu yondashuv avtomobil transporti orqali taqdim etilayotgan xizmatlarning raqobatbardoshligini oshirish va uning muvaffaqiyatini ta’minlash, tegishli bozorda avtomobil transporti xizmatlarini ko’rsatishda uning ulushini o’zgartirishga yordam beradigan chora-tadbirlar va vositalarni ishlab chiqishga, shuningdek, avtotransport xizmatlari iste’molchilarining ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi.

Xulosa va takliflar. Amalga oshirilgan tadqiqotlar natijasida avtotransport xizmatlarining raqobatbardoshligini baholash va tahlil qilish metodologiyasi yanada ishlab chiqildi. Avtotransport korxonasi o’z faoliyatini mijozlarning so’rovlarini va tashishga bo’lgan samarali talab dinamikasini har tomonlama o’rganish asosida foyda olishni ta’minlaydigan transport xizmatlarini ko’rsatishni tashkil qiladi. Shunday qilib, u savdo bozorlarini zabt etish uchun marketing siyosatini olib boradi. Muayyan bozorni sotishda uning qismlari (segmentlari) o’zining ishlab chiqarish va moliyaviy imkoniyatlarini hisobga olgan holda kompaniya ehtiyojlarini qondirishni rejalashtirgan mijozlar guruhlarini tahlil qilinadi. O’z mijozlarining bozor segmentlari ko’rinishida ifodalangan ehtiyojlarini tushunish kompaniyaga eng ko’p talab qilinadigan xizmatlar ro’yxatini aniqroq aniqlash va ularni bajarish sifatini oshirish imkonini beradi. Shunday qilib, transport korxonalarini, mulkchilik shaklidan qat’i nazar, transport bozorida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlari uchun transport xizmatlarining yuqori sifat ko’rsatkichlarini, transport ishlab chiqarish samaradorligini va transport xizmatlarining tegishli raqobatbardoshligini ta’minlashlari kerak. Taqdim etilgan usullar va modellar avtomobil transporti korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish bo’yicha takliflar to’plamini ishlab chiqish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Муромцев Д. Ю., Муромцев Ю. Л., Тютюнник В. М., Белоусов О. А. Экономическая эффективность и конкурентоспособность: учеб. пособие. Тамбов: Изд-во ТГТУ, 2007. 96 с
2. Хайгне П. Экономический образ мышления / П. Хайгне; пер. с англ. - 2-е изд. - М.: Дело, при участии Catallaxy, 1993. - 704 с.
3. Фатхутдинов Р. А. Глобальная конкурентоспособность. На стол современному руководителю. – М.: Стандарты и качество, 2013. - 464 с.
4. Макконелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика / К.Р. Макконелл, С. Л.

- Брю / Пер. с англ. - М.: Республика,1995. – 425 с.
5. Yankovsky N.A. Management with Enterprise at World Markets: Macro- and Microlevels. – Donetsk: Donbass National University, 2004. – 398 pp.
 6. Shumpeter G. Economy Development Theory// G. Shumpeter: translation from Yerman. – М.: Progress, 1982. – 455 pp.
 7. Hayek F.A. Cognition, Competition and Freedom // F.A. Hayek. – SPb.: Pnevma, 1999. – 132 pp.
 8. Абалонин С.М. Конкурентоспособность транспортных услуг. М.: ИКЦ «Академкнига», 2004. 172с.

<p>Дж.Хайдаров</p> <p>Методические подходы к оценке конкурентоспособности транспортных услуг</p> <p>Аннотация. В данной статье освещены развитие конкуренции на рынке автотранспортных услуг и ресурсы повышения конкурентоспособности предприятия, которые сегодня имеют практическое значение для участников транспортной инфраструктуры и продажи услуг. Целью статьи является изучение научных разработок по оценке конкурентоспособности транспортных услуг и определение факторов конкурентоспособности автотранспортного предприятия.</p> <p>Ключевые слова: автотранспортные услуги, качество, конкурентоспособность, критерий, рентабельность, управление, цена.</p>	<p>J.Haydarov</p> <p>Methodological approaches to assessing the competitiveness of transportation services</p> <p>Abstract. In this article, the development of competition in the market of motor transport services and the resources for increasing the competitiveness of the enterprise are highlighted, which are of practical importance for the participants in the transport infrastructure and sale of services today. The article aims to study the scientific developments on the evaluation of the competitiveness of transport services and to determine the factors of the competitiveness of the motor transport enterprise.</p> <p>Keywords: motor transport services, quality, competitiveness, criterion, profitability, control, price.</p>
---	---

ORCID: 0009-0003-4377-2086

Farrux Shadiyorovich Shanazarov – SamISI mustaqil izlanuvchi

IJTIMOYIY XIZMATLARNING INSON KAPITALIGA TA’SIRI VA IJTIMOYIY-IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI FUNKSIYALARI

<p>Annotatsiya. Maqolada ijtimoiy xizmatlarning inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirishdagi o’rni hamda ularning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta’siri ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Ta’lim, sog’liqni saqlash, ijtimoiy himoya va bandlik xizmatlarining inson kapitali sifat ko’rsatkichlariga ta’siri ochib berilgan. Shuningdek, O‘zbekistonda ijtimoiy xizmatlar rivojlanish bosqichlari tizimli ravishda yoritilib, ularning iqtisodiy ahamiyati asoslab berilgan.</p> <p>Kalit so‘zlar: ijtimoiy xizmatlar, inson kapitali, barqaror rivojlanish, ijtimoiy siyosat, iqtisodiy o‘shish, yashil va innovasion iqtisodiyot.</p>

Kirish. Ijtimoiy xizmatlar aholining hayot sifati va farovonligini oshirishda, shuningdek jamiyatning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta’minlashda muhim institutsional omil hisoblanadi. Ular inson kapitalini rivojlantirish orqali ijtimoiy tengsizlikni kamaytirish, ijtimoiy integratsiyani kuchaytirish va iqtisodiy o‘shish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Ilmiy nuqtai nazardan, ijtimoiy xizmatlar inson kapitalining asosiy tarkibiy qismlari — sog’liq, bilim, kasbiy malaka va ijtimoiy faollikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ta’lim va sog’liqni saqlash xizmatlari inson kapitalining bazaviy asosini shakllantirsa, ijtimoiy himoya va reabilitatsiya xizmatlari aholining ijtimoiy xavf-xatarlarga barqarorligini oshiradi va mehnat bozorida uzluksiz ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ijtimoiy xizmatlar orqali kam ta’minlangan va zaif ijtimoiy qatlamlarni qo‘llab-quvvatlash inson kapitalidan samarali foydalanish imkonini yaratib, inklyuziv iqtisodiy o‘shishni ta’minlaydi. Shu bois, ijtimoiy xizmatlarga yo‘naltirilgan investitsiyalar uzoq muddatli iqtisodiy rivojlanishning strategik omili sifatida namoyon bo‘ladi.

O‘zbekiston iqtisodiyoti ijtimoiy yo‘naltirilgan bo‘lib, unda ijtimoiy xizmatlar shakllanishi va rivojlanishi davlat siyosati, iqtisodiy imkoniyatlar va institutsional islohotlar bilan uzviy

ISSN 2091-5187

☞ “SERVIS” ☞

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

06.03.2026 yilda terishga berildi. 19.03.2026 yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset
bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli.
Shartli bosma tabog‘i 15,4. Hisob-nashriyot
tabog‘i 14,37. Adadi 100 nusxa. Buyurtma № 0031A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.
Litsenziya № 025316.
Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.